

KORT VERSLAG VAN DE TWEDE BRYOLOGISCH-LICHENOLOGISCHE
DAG, gehouden op zaterdag 17 maart 1979 in het
Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106, Utrecht

Programma:

10.30 u W.O. Margadant (Utrecht) - De vroegste geschiedenis van de bryologie en lichenologie in Nederland (tot en met Linnaeus).

11.10 u H.J. During (Utrecht) - Mosvegetaties op houtwallen in Nederland.

11.50 u M. Brand (Leiden) - Systematiek van de Nederlandse Lecanoraceae.

Lunchpauze

14.00 u M. Arnolds-Creveld (Wijster) - Epilithische licheenvegetaties in Noorwegen.

14.40 u S.R. Gradstein (Utrecht) - Olielichamen in Levermossen

Theepauze

15.45 u B.O. van Zanten (Groningen) - Indrukken van een bryologische exploratie in Chili.

Wim Margadant putte uit zijn rijke ervaring op het gebied van de geschiedenis van de Bryologie en Lichenologie, en liet zien dat in ons kleine land ook vóór de dagen van van Hall, Buse en Abeleeven, al aandacht aan de mossen en korstmossen besteed werd. Reeds in oude Kruidboeckten vinden we afbeeldingen ervan, met in onze ogen soms komische, soms verbazend juiste interpretaties.

Heinjo During gaf met behulp van dia's een interessant beeld van de mosvegetaties op een aantal houtwallen en het onderzoek dat hij eraan doet naar veranderingen in de omvang en plaats van mospolletjes in permanente kwadranten. Dit ontlokte bij menige toehoorder de gedachte waarom doen niet veel meer mensen dergelijk interessant werk, waarbij met eenvoudige hulpmiddelen veel nieuwe informatie verkregen kan worden.

Vervolgens gaf Maarten Brand een heldere en boeiende uiteenzetting over het minutieuze onderzoek aan deze

meest voorkomende licheenfamilie van Nederland. Hoewel een dergelijk systematisch onderwerp al bij voorbaat gedaan lijkt om saai op de toehoorders over te komen, wist hij de aanwezigen toch een aantrekkelijke indruk te geven, al zullen misschien slechts weinige van de aanwezigen zich gerealiseerd hebben dat hiermee de kennis van de Lecanoraceae in Nederland ver vóór is komen te liggen op die in omringende landen.

Na de middag gaf Marijke Arnolds-Creveld aan de hand van kleurige dia's een indruk van haar onderzoek naar plantengezelschappen van lichenen op rotsen in Zuid Noorwegen. Dergelijke vegetaties zijn naar structuur veelal eenvoudiger dan die van hogere planten, maar daar staat tegenover dat het determineren van de soorten veel meer problemen geeft. In vele gevallen zit er weinig anders op dan ten koste van blaren op de handen wat scherfjes met de betreffende soort van de rots af te pikken. Bij deze vegetaties spelen hele andere ecologische factoren een rol als waaraan wij hier gewoon zijn, bv. hellingshoek van de steen, aanwezigheid van vogel-excrementen, blootstelling aan de wind, duur van de sneeuwbedekking. Zeer illustratief waren twee dia's waarbij de ene een rotspartij in de zomer liet zien, de ander dezelfde plek in de winter. Duidelijk viel op dat bepaalde lichenen, op afstand herkenbaar aan overheersende kleuren, wel door sneeuw bedekt waren, en andere niet.

Inplaats van Ida Bruggeman-Nanninga, die verhinderd was, hield Rob Gradstein een voordracht over het voorkomen van olielichamen bij levermossen, geïllustreerd door diverse dia's. Deze olielichamen, vaak alleen te zien aan vers materiaal, verschaffen nuttige determinatiekenmerken, zie bv. de levermossendeeltjes van de Flore de Belgique. Wel is het oppassen geblazen want bij sommige soorten beginnen de olielichamen snel uiteen te vallen. Dergelijke beginnende degeneratiestadia, waarbij grotere bollen uiteen vallen in meerdere kleinere, lijken soms bedrieglijk op andere typen, die van zichzelf al uit kleine bolletjes samengesteld zijn. Bij enkele soorten blijven de olielichamen lang zichtbaar, bv.

bij *Nardia scalaris*.

Tenslotte deed na de thee, Ben van Zanten ons water-
tanden van de fraaie mossen in Chili, aan de hand van
dia's. Eerst gaf hij een beeld van het droge noorden,
waar de mos-rijke plekken beperkt zijn tot een enkele
plaats met nevelbos op bergtoppen. Daarna nam hij ons
mee naar gebieden met een vochtig, gematigd klimaat,
waar de Zuidbeuk, *Nothofagus*, groeit. Hier schijnt
ergens het mossenparadijs te liggen.